

Legger Wateren 2024

Toelichting bij het besluit

Datum
19 augustus 2024

Registratienummer
24.0960849

Inhoudsopgave

1 Inleiding	3
2 Herziening van de Legger Wateren	3
2.1 <i>Aanleiding herziening</i>	3
2.1.1 Omgevingsvergunningen, vergunningen eigen dienst, meldingen, informatieplicht	4
2.1.2 Overname stedelijk water	4
2.1.3 Opmerkingen vanuit het schouwproces	4
2.1.4 Herberekeningen met de leggertool	4
2.1.5 Wijzigingen in wet- en regelgeving	4
2.2 <i>Procedure</i>	4
3 Wetten, regelgeving en context	5
3.1 <i>Wetten en regels</i>	5
3.2 <i>Context</i>	6
3.2.1 Watertaak	6
3.2.2 Visie op de Legger Wateren	6
3.2.3 Functie van de legger	6
3.2.4 Omgevingswet en Waterschapsverordening, algemene regels en beleidsregels	6
3.2.5 Onderhoudsverordening HHNK	7
3.2.6 Kaderrichtlijn water en natuurwetgeving	7

1 Inleiding

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) zorgt voor voldoende en schoon water in de sloten, meren en kanalen van Noord-Holland ten noorden van het Noordzeekanaal. Om dat doel te bereiken stelt HHNK eisen aan het onderhoud van de wateren. Het is van belang dat de wateren blijven bestaan, de juiste afmetingen hebben en worden onderhouden.

De legger is onlosmakelijk verbonden met de Waterschapsverordening Hoogheemraadschap Holland Noorderkwartier (hierna: Waterschapsverordening), algemene regels en beleidsregels. In de Waterschapsverordening staan regels met werkingsgebieden. De legger vormt de basis voor veel werkingsgebieden. Daarnaast biedt de legger inzicht in functioneren van het watersysteem en regelt het de onderhoudsplicht.

De legger bestaat uit een digitale kaart die jaarlijks wordt geactualiseerd met een besluit. Dit document is een toelichting op het besluit Legger wateren 2024. Daarnaast is er in 2023 ook een beschrijvend deel vastgesteld, met een beschrijving van alle onderdelen van de Legger Wateren (23.0282947), deze staat op de website hhnk.nl/legger-wateren. De kaart en dit document zijn te vinden op www.hhnk.nl via Waterschapsverordening en leggers, bij Legger Wateren en via overheid.nl. Besloten is bij de voorbereiding van de Legger wateren 2024 de openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 Algemene wet bestuursrecht toe te passen. In verband met deze procedure is het ontwerpbesluit ter inzage gelegd. Belanghebbenden hebben zo de gelegenheid om te controleren of alle gegevens goed zijn opgenomen in de legger en eventueel zienswijzen in te dienen.

In dit document is beschreven wat de functie van de legger is, hoe de legger is opgebouwd en welke afwegingen en keuzes zijn gemaakt bij het opstellen van de legger.

2 Herziening van de Legger Wateren

2.1 Aanleiding herziening

Al honderden jaren wordt het watersysteem continu aangepast aan veranderende omstandigheden. De vaststelling van de Legger Wateren brengt in die situatie geen verandering. In 2012 werd voor het eerst de Legger Wateren vastgesteld voor het gehele beheergebied van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK). Verder kan worden geconstateerd dat in de dataset van de Legger Wateren, bestaande uit 2,5 miljoen gegevens, onjuistheden voorkomen. Tijdens de bestuurlijke vaststellingsronde van 2012 is vanuit het algemeen bestuur (CHI) aangedrongen op coulering op dit gebied. Er moet ruimte zijn om fouten te herstellen. Daarom is besloten tot een jaarlijkse herziening waarbij alle noodzakelijke mutaties worden verwerkt.

Het beschikken over een actuele, betrouwbare en complete Legger Wateren is een continu proces. Door regelmatig wijzigingen in de legger te verwerken en vast te stellen, blijft de leggerinformatie actueel en wordt deze voor de organisatie en de buitenwereld een steeds betere bron van informatie. De definitieve vaststelling van de Legger Wateren in oktober 2024 gebeurt daarom met een verder aangevulde en verbeterde leggerkaart, op basis van de gegevens per 14 oktober 2024.

Hieronder worden de belangrijkste bronnen van leggerwijzigingen toegelicht:

2.1.1 Omgevingsvergunningen, vergunningen eigen dienst, meldingen, informatieplicht

In de legger worden de theoretische (gewenste) afmetingen en de onderhoudsplichtigen op een bepaalde datum vastgelegd. Dit betekent dat de legger een statisch document is. We leven echter in een dynamische omgeving. Wijzigingen aan het watersysteem, zoals dempingen, het graven van nieuwe wateren en het aanleggen van ondersteunende kunstwerken vinden dagelijks plaats. Bij herziening van de legger worden in één keer alle wijzigingen uit de vergunningen, meldingen en informatieplicht van de voorgaande periode in de legger verwerkt. Daarmee blijft de legger actueel.

2.1.2 Overname stedelijk water

HHNK wil het reguliere onderhoud aan wateren in alle stedelijke gebieden uitvoeren en heeft dit nu van bijna alle gemeenten overgenomen. Met de resterende gemeenten zijn afspraken gemaakt over het traject en moment van overname van het onderhoud van de wateren in bestaande stedelijke gebieden. Na inventarisatie van de wateren en onderhoudstoestand daarvan, worden de gemaakte afspraken bestuurlijk vastgesteld in een overeenkomst tussen de gemeente en HHNK. De gemaakte afspraken worden vastgelegd in het beheerregister en in de eerstvolgende herziening van de legger meegenomen.

2.1.3 Opmerkingen vanuit het schouwproces

In de jaren 2010-2020 ontstond de bestuurlijke wens om coulant om te gaan met fouten in de legger die worden geconstateerd bij de schouw. Fouten die naar voren komen, worden gecorrigeerd in het beheerregister en overgenomen in de legger bij de volgende herziening.

2.1.4 Herberekeningen met de leggertool

De profielen in de Legger Wateren worden herzien met behulp van de leggertool. Gebiedsgewijs wordt bepaald wat de maatgevende aan- en afvoer is in waterlopen. Dit geeft inzicht in de werking van het watersysteem en zo kan bepaald worden welke waterlopen van primair belang zijn. Vervolgens kunnen ook nieuwe minimale afmetingen worden berekend en kan er een maximale begroeiingsgraad worden vastgesteld. De komende jaren is dit voor steeds meer gebieden gereed.

2.1.5 Wijzigingen in wet- en regelgeving

Bij wijzigingen in wet- en regelgeving verandert de legger mee. In 2024 is de Omgevingswet ingegaan en veel regels veranderden mee: de provinciale Omgevingsverordening en de eigen Waterschapsverordening. Hierdoor heeft de Legger Wateren vanaf 2024 enkele kaartlagen minder dan voorheen: het vlak van de wateren, oevers, boezemlanden, beschermingszones en profiel van vrije ruimte (deze laatste had HHNK al niet). Deze zijn nu opgenomen in de werkingsgebieden van de Waterschapsverordening.

2.2 Procedure

De Legger Wateren wordt voorbereid volgens de procedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht. Dit betekent dat het vaststellen van de legger voorafgegaan wordt door een inzagetermijn van zes weken. Hierover wordt gecommuniceerd in het Waterschapsblad. Voor wijzigingen in de onderhoudsplicht worden belanghebbenden door HHNK persoonlijk geïnformeerd over voorgenomen wijzigingen en de termijn. Belanghebbenden kunnen tijdens deze termijn een zienswijze indienen.

Na afloop van de termijn wordt de legger vastgesteld, waarbij zo nodig en zo mogelijk rekening is gehouden met de zienswijzen. Het vaststellingsbesluit wordt gepubliceerd in het Waterschapsblad. Indieners van zienswijzen worden persoonlijk geïnformeerd over het besluit.

Voor het deel van de legger dat is vastgesteld op grond van de Omgevingswet¹, geldt dat er geen beroep kan worden ingesteld (Algemene wet bestuursrecht, artikel 8.5). Voor het deel van de legger dat is vastgesteld op grond van de Waterschapswet², geldt na vaststelling wel een beroepstermijn van zes weken.

3 Wetten, regelgeving en context

3.1 Wetten en regelgeving

HHNK is op grond van de volgende wetten en regelgeving verplicht tot het opstellen van een legger:

1. Omgevingswet, artikel 2.39, eerste lid;
2. Waterschapswet, artikel 78, tweede lid;
3. De Omgevingsverordening NH2022 van de provincie Noord-Holland, artikel 6.90, geeft aan welke gegevens extra verlangd worden en welke gegevens een vrijstelling hebben.

Kader: citaten uit wetten en regelgeving

Omgevingswet

De beheerder van waterstaatswerken stelt een legger vast, waarin is omschreven waaraan die waterstaatswerken naar ligging, vorm, afmeting en constructie moeten voldoen.

Waterschapswet

Het algemeen bestuur stelt de legger vast waarin onderhoudsplichtigen en onderhoudsverplichtingen worden aangewezen.

Omgevingsverordening NH2022

Voor oppervlaktewateren, die niet overwegend van belang zijn voor aan- en afvoer van water en waterberging, geldt een vrijstelling van de verplichting tot vaststelling van een legger voor zover het de vorm, afmeting en constructie betreft.

Toelichting

De Legger Wateren omvat een digitale kaart – te raadplegen via onze website – waarop gegevens van waterstaatswerken staan en een Beschrijvend deel. Een waterstaatswerk is een oppervlaktewaterlichaam, een bergingsgebied, een waterkering of een ondersteunend kunstwerk. In de Legger Wateren worden alleen opgenomen: oppervlaktewaterlichamen, bergingsgebieden en bijbehorende ondersteunende kunstwerken en de bijzondere constructies die daarvan deel uitmaken. De waterkeringen zijn in een aparte legger opgenomen.

De provincie Noord-Holland heeft vrijstelling verleend van een deel van de leggerverplichting: alleen voor de zogenoemde primaire wateren is HHNK verplicht naast de ligging informatie op te nemen over de vorm, afmeting en constructie. Voor de overige categorieën is dat niet verplicht.

¹ ligging, vorm, afmeting en constructie, zie §3.1

² onderhoudsplichtigen en onderhoudsverplichtingen, zie §3.1

3.2 Context

3.2.1 Watertaak

HHNK is de waterbeheerder voor Noord-Holland ten noorden van het Noordzeekanaal. HHNK heeft de volgende drie kerntaken: de zorg voor veiligheid tegen overstroming, bescherming tegen wateroverlast en voldoende schoon water. Om wateroverlast te voorkomen, beheert HHNK onder andere het waterpeil in de sloten. Voor een goede aan- en afvoer en het voldoende kunnen bergen van water is het erg belangrijk dat de wateren de juiste afmetingen hebben en worden onderhouden. Dit onderhoud doen we zelf, of we zien toe dat andere zogenoemde onderhoudsplichtigen hun verantwoordelijkheid nakomen. Om een indruk te geven: het gaat om ruim 20.000 kilometer water. Dat is de halve omtrek van de aarde.

3.2.2 Visie op de Legger Wateren

HHNK streeft naar een integrale Legger Wateren, gericht op het ondersteunen van de waterkwantiteitsdoelen, waterkwaliteitsdoelstellingen, Kaderrichtlijn Water (KRW), Natura 2000, ecologie, vastgelegde nevendoelestellingen zoals varen en recreatie; vastgelegd volgens de Omgevingswet en Waterschapswet en tevens ondersteunend aan de overige regelgeving (samenhang met Waterschapsverordening).

3.2.3 Functie van de legger

De functie van de legger is om derden en HHNK inzage te geven in de ligging, functioneren en het onderhoud van het watersysteem. De legger stelt vast wie wat doet ten aanzien van beheer en onderhoud van de in de legger opgenomen waterstaatswerken. Dat betekent dat het gaat om de beheertaken en onderhoudsplichten van HHNK én om de onderhoudsplichten van derden waarop HHNK toezicht uitoefent. De legger stelt de criteria van het watersysteem vast voor de afvoer, aanvoer en berging van water, en de waterkwaliteit. De legger is zodoende de basis voor de reikwijdte van de regels uit de Waterschapsverordening.

3.2.4 Omgevingswet en Waterschapsverordening, algemene regels

De Waterschapsverordening (o.b.v. Omgevingswet) bevat regels met betrekking tot het watersysteem (inclusief grondwater en de waterbodem) en alles wat daarbij hoort, zoals bijvoorbeeld kunstwerken en waterkeringen. Deze zijn zo veel mogelijk geformuleerd als "Ja, mits.": "Ja, u mag een sloot dempen, mits u compenseert." Hierbij wordt getracht om zo veel mogelijk de precieze voorwaarde in de waterschapsverordening vast te stellen, waardoor er alleen nog maar vergunning hoeft worden verleend bij maatwerk.

Deze regels zijn er om te voorkomen dat wijzigingen worden aangebracht in waterstaatswerken, waardoor ze niet (goed) meer functioneren. Water mag bijvoorbeeld niet zomaar gedempt worden. Afhankelijk van de situatie geldt hiervoor een vergunningsplicht, meldplicht of een informatieplicht. HHNK heeft voor een aantal activiteiten de vergunningsplicht vervangen door algemene regels.

Ook bevat de Omgevingswet gedoogplichten. Eigenaren en gebruikers van een stuk land met of in de buurt van een waterstaatswerk dienen medewerkers en machines van HHNK en derden die in opdracht van HHNK onderhoud moeten plegen op hun percelen toe te laten voor het verrichten van onderhoudswerkzaamheden. Eigenaren en gebruikers van land dat als bergingsgebied is aangewezen, zijn verplicht om tijdelijke waterberging op dat land te dulden.

3.2.5 Onderhoudsverordening HHNK

De onderhoudsverordening (op grond van de Waterschapswet) bevat de bepalingen over het onderhoud. Deze zijn op hoofdlijnen opgesteld; de legger vormt een verdere uitwerking van de regels.

In de onderhoudsverordening worden derden verplicht het aan hen toegewezen onderhoud aan waterstaatswerken uit te voeren. Daarbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het onderhouden van walkanten en het onderhouden van wateren.

3.2.6 Kaderrichtlijn water, natuurwetgeving en waterlopenbeheerplan

De Kaderrichtlijn Water (KRW) is gericht op de verbetering van de kwaliteit van het water. Maatregelen hiervoor zijn o.a. de aanleg van natuurvriendelijke oevers. Ook veranderen we ons onderhoud: daar waar ruimte is, laten we meer begroeiing in en langs het water staan. Een randvoorwaarde voor het behalen van de doelstellingen voor de KRW is dat de vereisten hiervoor in de legger zijn opgenomen. De KRW geeft richting aan de manier van onderhoud.

Ook de natuurwetgeving die is opgenomen in de Omgevingswet heeft gevolgen voor de wijze van het onderhoud. HHNK heeft daarom een waterprogramma(WBP). In het WBP 5 is als doel omschreven het watersysteem zodanig te onderhouden dat de waterhuishoudkundige functie wordt gewaarborgd en de ecologische toestand van het watersysteem wordt verbeterd. Nu in de legger een maximale begroeiingsgraad per waterloop wordt opgenomen, krijgt de legger een nog belangrijkere rol voor de invulling van het onderhoud. Zo wordt namelijk duidelijk hoeveel begroeiing er na het plegen van onderhoud in een waterloop kan blijven staan, zonder dat de wateraanvoer en waterafvoer en de berging van water teveel worden beperkt. Voor het uit te voeren onderhoud is de legger daarmee het kader voor onderhoud.